

111/76791
(029)

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ
ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ»

Леў Сапєга (1557–1633 гг.) і яго час

Зборнік навуковых артыкулаў

Гродна 2007

Нацыянальная
бібліятэка
Беларусі

ЛЬВУ САПЕГЕ – 450 ГАДОЎ	3
I. ДЗЯРЖАВА, УЛАДА	6
<i>Кароткі У.Г.</i> РЭЧ ПАСПАЛІТАЯ ЧАТЫРОХ НАРОДАЎ І РЭЧЫ ПАСПАЛІТЫЯ ДВУХ НАРОДАЎ ЭПОХІ ЛЬВА САПЕГІ	6
<i>Лойка П.А.</i> АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ ДЗЯРЖАЎНАЙ УЛАДЫ Ў ПОГЛЯДАХ ЛЬВА ІВАНАВІЧА САПЕГІ.....	11
<i>Марозава С.В.</i> «ЛІТОЎСКІ СЕПАРАТЫСТ» ЛЕЎ ІВАНАВІЧ САПЕГА	15
<i>Груша А.І.</i> КАНЦЫЛЯРЫЯ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА І РОД САПЕГАЎ: ПРАВОБРАЗ НАЦЫІ ПАД ПЯРОМ ПІСАРА	26
<i>Падалінскі У.А.</i> ПРАДСТАЎНІКІ ГАРАДЗЕНСКАГА ПАВЕТА НА СОЙМАХ РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ У АПОШНЯЙ ТРЭЦІ XVI ст.	31
<i>Габрусевіч А.С.</i> КОНЦЕПЦІЯ ГОСУДАРСТВА У ЛЬВА САПЕГІ И Б. Н. ЧИЧЕРИНА	39
<i>Васюк Г.У.</i> СУАДНОСІНЫ ПАМІЖ РЭЛІГІЙНЫМ І ПАЛІТЫЧНЫМ ФАКТАРАМІ Ў ДЗЕЙНАСЦІ ЛЬВА ІВАНАВІЧА САПЕГІ	43
<i>Kossarzewski K.</i> POLITYKA WOJSKOWA PAWŁA SAPIENY JAKO METODA UMOCNIEŃIA POZYCJI RODU, NA PRZYKŁADZIE JEGO DZIAŁAŃ W LATACH 1655–1665	48
<i>Bobiatyński K.</i> STRONNICTWO SAPIEŻYŃSKIE W DEFENSYWIE – LATA 1666–1673.....	59
<i>Любы А.У.</i> СІМВОЛІКА ЎЛАДЫ Ў ВЯЛІКІМ КНЯСТВЕ ЛІТОЎСКІМ ПРЫ ЯГЕЛОНАХ	65
<i>Шымак А.К.</i> ПАЛІТЫКА РЫМСКАЙ КУРЫ Ў ЧАС INTER REGNUM У РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ (1572–1576 гг.).....	69
II. ПРАВА, СУДОВАЯ СІСТЭМА	73
<i>Zakrzewski A.B.</i> LEW SAPIENA A KODYFIKACJA PRAWA LITIEWSKIEGO.....	73
<i>Лазутка С.</i> ЛЕВ САПЕГА И ТРЕТИЙ ЛИТОВСКИЙ СТАТУТ	79
<i>Кітурка І.Ф.</i> ПРАВАВОЕ СТАНОВІШЧА СЯЛЯНСТВА ПАВОДЛЕ СТАТУТА ВКЛ 1588 г.	85
<i>Степонавічэне Л.</i> К ВОПРОСУ О РЕАЛИЗАЦИИ НОРМ ЗАЛОГОВОГО ПРАВА (В ЭПОХУ ДЕЙСТВИЯ ВТОРОГО ЛИТОВСКОГО СТАТУТА)	90
<i>Скютме Д.Н.</i> О ПРАВОВОМ ПОЛОЖЕНИИ ЖЕНЩИНЫ ПО СТАТУТУ ВКЛ 1588 г.	95
<i>Голубеў В.Ф.</i> АБШЧЫННЫ (КОПНЫ) СУД У ДЗЯРЖАЎНАЙ СУДАВАЙ СІСТЭМЕ ВКЛ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XVI – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XVII стст.	100

<i>Катыскі С. Б.</i> УВЯДЗЕННЕ ЗЕМСКІХ СУДОЎ ПАВОДЛЕ ЗЕМСКАЙ РЭФОРМЫ 1565–1566 гг. (НА ПРЫКЛАДЗЕ СЛОНІМСКАГА ПАВЕТА).....	106
III. ЗНЕСНЯЯ ПАЛІТЫКА, ДЫПЛАМАТЫЯ	111
<i>Конан У.М.</i> ІДЭЯ «САЮЗНАЙ ДЗЯРЖАВЫ» Ў XVI – ПАЧАТКУ XVII СТ.: ГЕАПАЛІТЫЧНЫ ПРАЕКТ ЛЬВА САПЕГІ.....	111
<i>Салей С.М.</i> ПЕРШАЕ ПАСОЛЬСТВА ЛЬВА САПЕГІ Ў МАСКВУ (1584 Г.) У ГІСТАРЫЯГРАФІІ І КРЫНІЦАХ: ДА ПЫТАННЯ ДЭКАНСТРУКЦЫІ МІТАЎ.....	118
<i>Czwolek A.</i> LEW SAPIENA, DYPLOMATA W SLUŻBIE ZYGMUNTA III.....	123
<i>Лашкевіч С.А.</i> ДЫПЛАМАТЫЯ ЛЬВА САПЕГІ Ў 1590–1600 гг.....	139
<i>Якубаў В.У.</i> САПЕГІ Ў БАРАЦЬБЕ ЖЫГІМОНТА ВАЗЫ ЗА ШВЕДСКУЮ КАРОНУ (1594–1611 гг.).....	143
<i>Лазоркіна О.И.</i> ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ Л.И. САПЕГИ В ПЕРИОД ВОЙНЫ РЕЧИ ПОСПОЛИТОЙ СО ШВЕЦИЕЙ 1600–1629 гг.....	149
<i>Кісялёў А.В.</i> ЛЕЎ САПЕГА – ВЯЛІКІ ГЕТМАН ЛІТОЎСКІ.....	154
<i>Сагановіч Г.М.</i> ІДЭЯ МІРУ І ВАЙНЫ Ў ПАСТУЛАТАХ ШЛЯХТЫ ВКЛ 1630-х ГАДОЎ (ПАВОДЛЕ ІНСТРУКЦЫЙ ШЛЯХЕЦКІХ СОЙМІКАЎ).....	157
<i>Каяга А.У.</i> «ДЫЯРЫУШ МАСКОЎСКАЙ ВАЙНЫ 1633 г.» ЯК ГІСТАРЫЧНАЯ КРЫНІЦА.....	162
<i>Straszewicz M.</i> PO WIELKIM KANCLERZE. OSOBA LWA SAPIENY I JEGO KONCEPCJE WSCHODNIEJ POLITYKI RZECZYPOSPOLITEJ W ROKOWANIACH POLSKO-MOSKIEWSKICH W LATACH 1634–1647.....	165
<i>Стралец М.В., Коршак М.А.</i> ДЫПЛАМАТЫЯ РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ АБОДВУХ НАРОДАЎ: НЕКАТОРЫЯ АСПЕКТЫ.....	174
<i>Любая А.А.</i> ПРАБЛЕМА ПАЛОННЫХ У АДНОСІНАХ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА І ВЯЛІКАГА КНЯСТВА МАСКОЎСКАГА (КАНЕЦ XV – ПЕРШАЯ ПАЛОВА XVI стст.).....	176
<i>Казікоў А.У.</i> КНЯЗЬ А.М. КУРЬСКІ І ЯГО НАШЧАДКІ Ў ВЯЛІКІМ КНЯСТВЕ ЛІТОЎСКІМ.....	179
IV. ВАЙСКОВАЯ СПРАВА	184
<i>Каяда В.В.</i> АРТЫКУЛЫ ПУШКАРСКІЯ 1557 І 1567 гг. ЯК КРЫНІЦЫ ВАЙСКОВАГА ЗАКАНАДАЎСТВА ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА.....	184
<i>Парфёненка В.В.</i> ДА ПРАБЛЕМЫ ВАЙСКОВАГА БУДАЎНІЦТВА Ў ЧАСЫ ЛЬВА САПЕГІ.....	189
<i>Уваров І.Ю.</i> ЗЕМСКАЯ СЛУЖБА ПО СТАТУТУ ВКЛ 1588 г.....	196

V. ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ДУМКА	200
<i>Касцюк М.П.</i> ІДЭІ СВАБОДЫ І ПРАВА Ё СВЕТАПОГЛЯДЭ І ДЗЕЙНАСЦІ ЛЬВА САПЕГІ	200
<i>Самусік А.Ф.</i> СКЛАДВАННЕ ГУМАНІСТЫЧНАГА СВЕТАПОГЛЯДУ Ё АСЯРОДДЗІ ПРАВЯЧАЙ ЭЛІТЫ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА Ё ДРУГОЙ ПАЛОВЕ ХVІ – ПАЧАТКУ ХVІІ стст.	204
<i>Стасевіч М.П., Ламека В.М.</i> ЛЕЎ САПЕГА – «НЕВЯДОМЬ» ГУМАНІСТ ЭПОХІ АДРАДЖЭННЯ.....	209
<i>Габрусевіч С.А.</i> ІДЭЯ СВАБОДЫ Ё САЦЫЯЛЬНАЙ ФІЛАСОФІ ЛЬВА САПЕГІ.....	212
<i>Красноў М.І.</i> ІДЭЙНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ Ё ГРАМАДСКАЙ СВЯДОМАСЦІ БЕЛАРУСКАЙ ШЛЯХТЫ ХVІІ ст.	215
<i>Прыка Г.А.</i> TERRA PATERNA Ё РАЗУМЕННІ БЕЛАРУСКІХ ЛАЦІНАМОЎНЫХ ПАЭТАЎ ХVІ ст.	220
<i>Дзямідовіч А.В.</i> ЛЮБЛІНСКАЯ УНІЯ 1569 г. ВА ЁСПРЫМАННІ ШЛЯХТЫ БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ (ДРУГАЯ ПАЛОВА ХVІ – ПЕРШАЯ ТРЭЦЬ ХVІІ ст.).....	224
VI. САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНЫЯ АДНОСІНЫ.	
ШТОДЗЭННАСЦЬ.....	229
<i>Кайн С.Б.</i> САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЕ І ДЭМАГРАФІЧНАЕ РАЗВІЦЦЭ ЗЯМЕЛЬ БЕЛАРУСІ Ё ЧАСЫ ЛЬВА САПЕГІ	229
<i>Ключынскі М.К.</i> СВАБОДНЫЯ СЯЛЯНЕ БЕЛАРУСІ – 3 ХVІ ст.	233
<i>Амелька С.У.</i> ДА ПЫТАННЯ АБ ПАХОДЖАННІ ПАЛІТЫЧНАЙ ЭЛІТЫ ЛІДСКАГА ПАВЕТА Ё ХVІІ ст.	238
<i>Соркіна І.В.</i> РОЛЯ СТАТУТА ВКЛ 1588 г. У РАЗВІЦЦІ МЯСТЭЧАК БЕЛАРУСІ.....	242
<i>Алексейчыкова Н.Н.</i> ИНСТИТУТ ОПЕКУНСТВА В ГОРОДАХ БЕЛАРУСИ В ХVІ–ХVІІ вв. (НА ПРИМЕРЕ МОГИЛЕВА).....	247
<i>Пушкін І.А.</i> ГАСПАДАРЧЫ І КУЛЬТУРНЫ РОСКВІТ МАГІЛЭВА Ё ЧАСЫ ЛЬВА САПЕГІ.....	251
<i>Чыгрын С.М.</i> ЛЕЎ САПЕГА І СЛОНІМ	257
<i>Шнэйдэр А.А.</i> ТАЛАЧЫНСКІ «АДРАС» ЛЬВА САПЕГІ	260
<i>Баранаў А.А.</i> БЕРАСЦЕ Ё ХVІ ст.....	263
<i>Скеп'ян А.А.</i> ШТОДЗЭННАЕ ЖЫЦЦЭ ШЛЯХТЫ ВКЛ У ХVІ СТ. ПА ЛІСТАХ Л. САПЕГІ І ЯГО СУЧАСНІКАЎ	266
<i>Сліж Н.У.</i> СЯМЕЙНАЕ І ШТОДЗЭННАЕ ЖЫЦЦЭ ГАЛЬШКІ ГАСЛАЎСКАЙ.....	270
<i>Сушко В.А.</i> ІСТОРІКА-ЕТНОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСЕЛЕННЯ СЛОБІДСЬКОЎ УКРАЇНІ (ХVІІ ст.).....	277

VII. КАНФЕСІІ	282
<i>Баўтовіч М.</i> АСОБА КАНЦЛЕРА ЛЬВА САПЕГІ (ПАВОДЛЕ ЛІСТА АД 12.03.1623 Г. ДА ПОЛАЦКАГА АРХІБІСКУПА ІАСАФАТА КУНЦЭВІЧА).....	282
<i>Шпакаў А.С.</i> ЛЕЎ САПЕГА – ПРАВАСЛАЎНЫ, КАТАЛІК, ПРАТЭСТАНТ?.....	292
<i>Суша А.А.</i> АБ НЕСТВАРЭННІ ГРЭКА-КАТАЛІЦКАЙ ЦАРКВЫ Ў 1596 Г.	294
<i>Дзянісава А.Р.</i> ЗМЭНЫ Ў ПРАВАВЫМ СТАНОВІШЧЫ ПРАВАСЛАЎНЫХ МАНАСТЫРОЎ ТУРАВА-ПІНСКАЙ ЕПАРХІІ Ў КАНЦЫ XVI – XVII СТ.	299
<i>Неменскі О.Б.</i> ОСОБЕННОСТИ ЭТНИЧЕСКОЙ САМОИДЕНТИФИКАЦИИ МЕЛЕТІЯ СМОТРИЦКОГО	304
<i>Красноў М.І.</i> УПЛЫЎ РЭЛІГІЙНАГА ЖЫЦЦЯ НА ФАРМІРАВАННЕ ГРАМАДСКАЙ СВЯДОМАСЦІ БЕЛАРУСКАЙ ЦШЛЯХТЫ (ДРУГАЯ ПАЛОВА XVII – ПЕРШАЯ ПАЛОВА XVIII СТСТ.).....	309
VIII. КУЛЬТУРА	314
<i>Некрашэвіч-Кароткая Ж.В.</i> РОД САПЕГАЎ У БЕЛАРУСКАЙ ЛАЦІНАМОЎНАЙ ПАЭЗІІ ПОЗНЯГА РЭНЕСАНСУ	314
<i>Кушнярэвіч А.М.</i> АРХІТЭКТУРНАЯ СПАДЧЫНА ЛЬВА САПЕГІ	320
<i>Ігнаціюк А.А.</i> САРМАЦКІ ПАРТРЭТ СУЧАСНІКАЎ ЛЬВА САПЕГІ.....	324
<i>Іванчук Б.М.</i> АБАРАНЯЮЧЫ МОВУ, ЛЕЎ САПЕГА АБАРАНЯЎ АЙЧЫНУ	328
<i>Саўчук А.І.</i> НЕКАЛЬКІ КНІГ З БІБЛІЯТЭК САПЕГАЎ	331
<i>Сцебурака А.М.</i> ДАТАВАННЯ ПРАВЕНЕНЦЫІ НА КНІГАХ З БІБЛІЯТЭК НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ БЕЛАРУСІ КАНЦА XVI – ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XVII СТ. (ПА МАТЭРЫЯЛАХ НДА КНІГАЗНАЎСТВА НАЦЫЯНАЛЬнай БІБЛІЯТЭКІ БЕЛАРУСІ).....	334
IX. ГІСТАРЫЧНАЯ РЭТРАСПЕКТЫВА	337
<i>Ліпень С.В.</i> ВРЕМЯ ЛЬВА САПЕГІ В ИСТОРИИ КЛАССИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКО-ПРАВОВОЙ МЫСЛИ – ОТ ЖАНА БОДЕНА ДО ГУГО ГРОЦІЯ	337
<i>Куль-Сяльверстава С.Я.</i> СТАТУТ ВКЛ 1588 Г. У СВЯДОМАСЦІ НАСЕЛЬНІЦТВА БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XIX СТ.	341
<i>Занеўскі С.</i> ЛЁС СТАТУТА ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА 1588 г. (1772–1840 гг.)	346
<i>Радзюк А.Р.</i> ЛЁС САПЕГАЎСКАЙ МАЁМАСЦІ НА БЕЛАРУСІ ПАСЛЯ ПАЎСТАННЯ 1831 Г.	351
<i>Карвоўская Г., Анжэеўскі А., Семянчук Г., Піваварчык С., Дабрыян А.</i> РЭЗІДЭНЦЫЯ САПЕГАЎ У ДУБНЕ НА ПАДЛЯШЫ: ВЫНІКІ ГІСТОРЫКА-АРХЕАЛАГІЧНАГА ВЫВУЧЭННЯ.....	356

<i>Праневіч Г.М.</i> ЛЕЎ САПЕГА І ЭПОХА НАЦЫЯНАЛЬНАГА РАМАНТЫЗМУ Ў ЛІТАРАТУРЫ І ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЙ ДУМЦЫ БЕЛАРУСІ ХІХ – ПЕРШАЙ ТРЭЦІ ХХ стст.	360
<i>Марозаў С.П.</i> ЛЕЎ САПЕГА Ў РЭСУРСАХ ІНТЭРНЭТА	373
Х. ГІСТАРЫЯГРАФІЧНАЕ АСЭНСАВАННЕ	379
<i>Галубовіч В.У.</i> РОД САПЕГАЎ У БЕЛАРУСКАЙ ГІСТАРЫЯГРАФІІ	379
<i>Дзярновіч А.І.</i> СПАБОРНИЦТВА З-ЗА ВАКАНСІІ	383
<i>Іваішчанка Н.А.</i> ЛЕЎ САПЕГА Ў СУЧАСНАЙ ВУЧЭБНАЙ ЛІТАРАТУРЫ ПА ГІСТОРЫІ ДЗЯРЖАВЫ І ПРАВА БЕЛАРУСІ	385
<i>Белазаровіч В.А.</i> ПАЧАТАК ГІСТАРЫЯГРАФІІ ВКЛ	389
<i>Кручковский Т.Т.</i> ПОЛЬСКО-РОССИЙСКОЕ ЦИВИЛИЗАЦИОННОЕ ПРОТИВОСТОЯНИЕ КОНЦА ХVI – НАЧАЛА ХVII ВВ. В ИНТЕРПРЕТАЦИИ РУССКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ ХІХ – НАЧАЛА ХХ в.	394
<i>Демидович А.В.</i> ВОПРОС О ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ В ВКЛ ХVI в. В ИССЛЕДОВАНИЯХ РОССИЙСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ ХІХ – НАЧАЛА ХХ вв.	402
<i>Карев Д.В.</i> ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ИЗУЧЕНИЯ ИСТОРИИ КУЛЬТУРЫ НАРОДОВ ВКЛ ХVI –ХVII вв. В ВОСТОЧНОСЛАВЯНСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ НОВЕЙШЕГО ВРЕМЕНИ	405
ЗВЕСТКІ ПРА АЎТАРАЎ	413